

Archeologisch vooronderzoek met explosieve resultaten langs de Koedreef te Wetteren (O.-VI.)

13-16 maart 2007

Ruben PEDE & Mieke VAN DE VIJVER

Colofon

Onuitgegeven rapport © 2009

Opdrachtgever : Intercommunale DDS

Uitvoering : Ename Expertisecentrum voor Erfgoedontsluiting vzw
Projectarcheologen : Ruben Pede & Mieke Van de Vijver

Wetenschappelijke begeleiding : Bart Cherretté (Provincie Oost-Vlaanderen)

Archeologisch vooronderzoek met explosieve resultaten langs de Koedreef te Wetteren (O.-VI.)

Ruben PEDE & Mieke VAN DE VIJVER

Technische Fiche - site code "WE-KO 07"

Lokalisatie:

Oost-Vlaanderen, gemeente Wetteren, tussen de Zuidlaan en de Kwatrechtsesteenweg

Kadaster: Koedreef, Afdeling 1, Sectie G, percelen 715a, 746h, 748r, 750f, 751f, 754k, 754h, 757v

Lambertcoördinaten: X = 113,37
Y = 186,92

Aard van de werken: proefsleuvenonderzoek

Aanleiding: ontwikkeling van een industrieterrein door intercommunale DDS

Vergunning: 2007/20

1. Voorwoord

Dit rapport is een verslag van het proefsleuvenonderzoek dat werd uitgevoerd langs de Koedreef te Wetteren in de periode van 13 tot 16 maart 2007. Bij deze wensen wij Bart Cherretté te bedanken voor de wetenschappelijke begeleiding gedurende het onderzoek. Ook de ontwikkelaar Intercommunale Dender Durme Schelde (DDS) verdient onze dank voor zijn gewaardeerde medewerking.

2. Inleiding

Naar aanleiding van een uitbreiding van het bestaand industrieterrein Kwatrecht (deelgemeente Wetteren, fig. 1) werd op advies van het Agentschap R-O Vlaanderen in maart 2007 een archeologisch (voor)onderzoek uitgevoerd langs de Koedreef te Wetteren. De aanzienlijke grootte (ca. 6,78ha) van het terrein en de beperkte archeologische kennis van de omgeving maakten een preventieve, archeologische evaluatie van het gebied noodzakelijk. Via de Dienst Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium van de Provincie Oost-Vlaanderen en het Ename Expertisecentrum voor Erfgoedontsluiting vzw werd het project opgestart, de bouwheer DDS zorgde voor de financiering ervan. De Provincie Oost-Vlaanderen stond tevens in voor de wetenschappelijke begeleiding.

3. Het onderzoek

3.1. Archeologische kennis omgeving

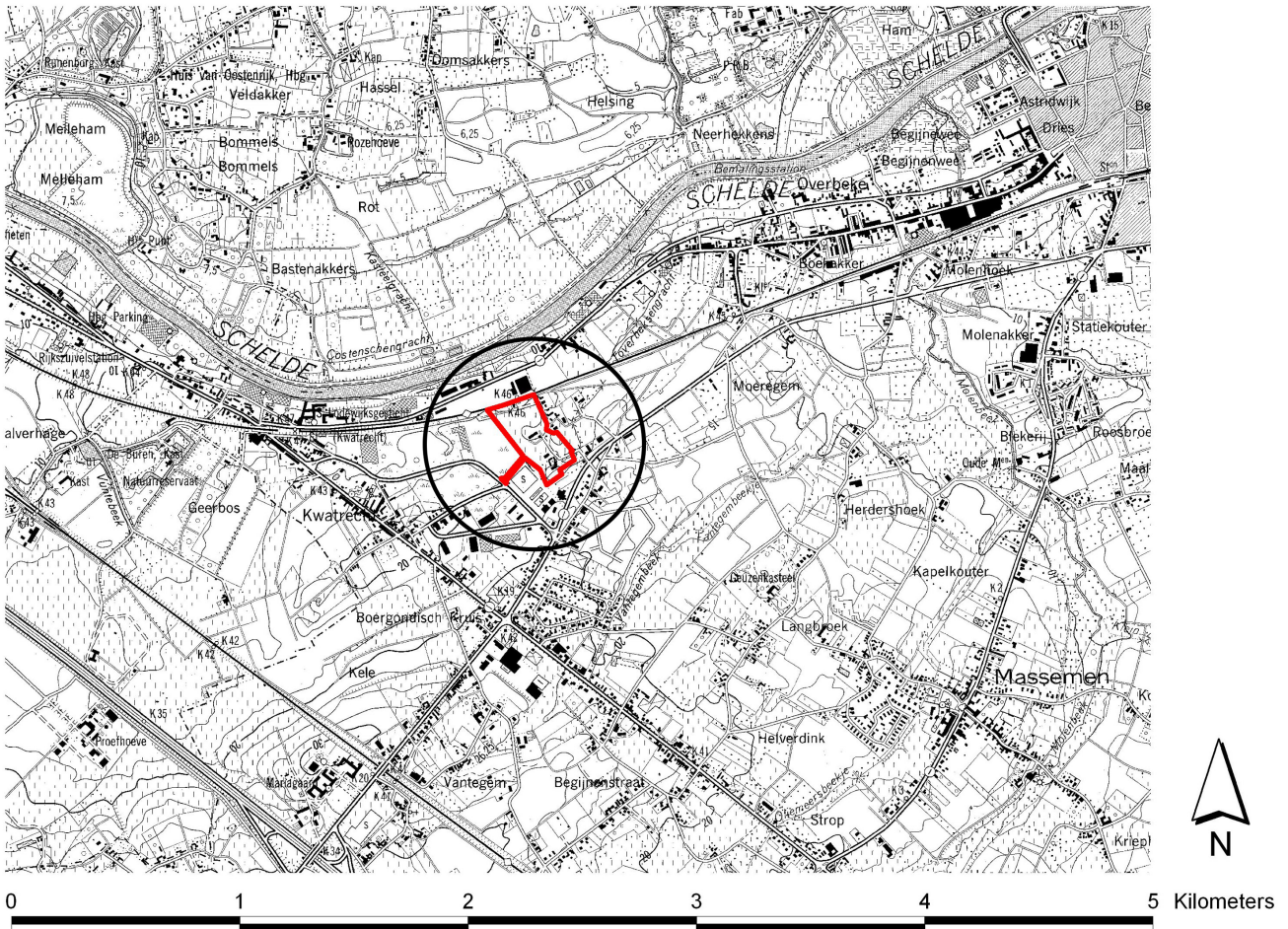
Tot nu toe was er in de omgeving nog geen archeologisch onderzoek van wetenschappelijke aard uitgevoerd waardoor onze kennis van dit gebied heel beperkt was. Ook de aanzienlijke grootte van het bedreigde terrein noopte tot een archeologisch vooronderzoek. Bovendien strekte er zich een vrij droge zandleemrug uit dwars over het terrein en gezien de nabijheid van de Schelde leek het ons niet onmogelijk dat er zich archeologische sporen op het terrein zouden bevinden.

3.2. Toestand van het terrein en topografie

Totale oppervlakte terrein : 6,78ha ; Onderzochte oppervlakte : 4,44ha (fig. 2)

Het terrein werd gebruikt als weiland en was bij de aanvang van het onderzoek volledig ontdaan van alle vroegere perceelsafbakeningen. Enkele delen bleken uit het onderzoeksgebied te vallen. Het zuidelijke gebied verviel quasi volledig, de zuidoostelijke hoek was bebost en de zuidwestelijke

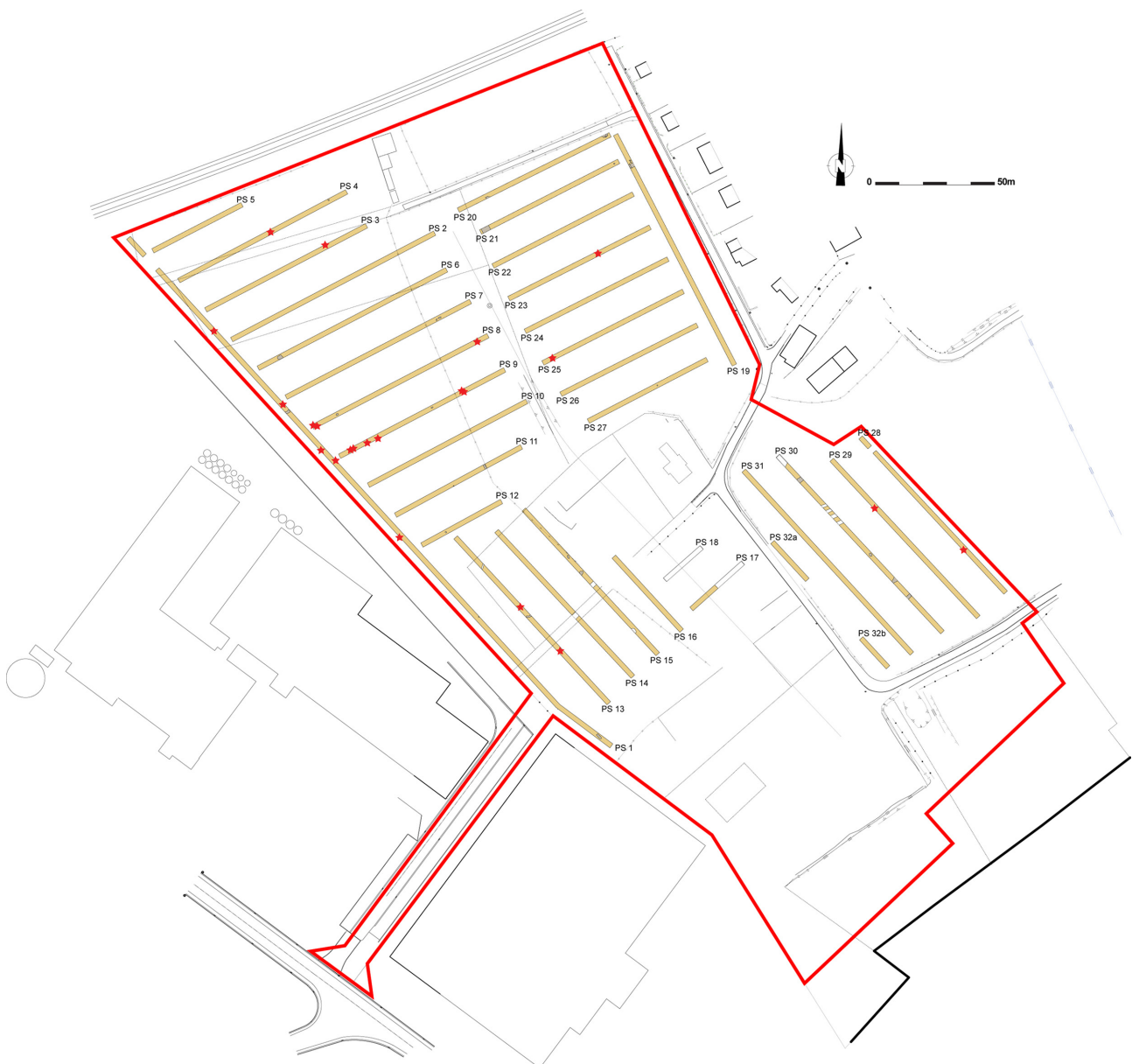
Figuur 1 : lokalisatie van het nieuwe industrieterrein

hoek was bijzonder nat, bepaalde delen ervan waren bovendien opgehoogd bij de aanleg van het nabijgelegen industrieterrein. Het centrale deel van het gebied was grondig verstoord door enkele voormalige boerderijgebouwen. Ook de noordoostelijke hoek lieten we vallen gezien de gewassen die er zich op bevonden. Het terrein was licht hellend met in het zuidelijk deel de laagst gelegen, natte gronden. Het noordelijk deel bleek zich iets hoger te bevinden.

Figuur 2 : het te onderzoeken terrein met de effectief onderzochte zone in groen aangeduid

Figuur 3 : overzichtsplan met de proefsleuven en de gevonden munitie (rode sterren)

3.3. Methodologie

Om grootschalige terreinen, zoals bijvoorbeeld Wetteren-Koedreef, op een relevante manier archeologisch te evalueren, wordt er gewerkt met het zogenaamde “proefsleuvenonderzoek”. Deze methode werd ontwikkeld in Frankrijk, waar men op ongeveer 10m afstand van elkaar in dambordpatroon een grid van proefsleuven van ca. 2m breed (breedte kraanbak) uitzet. Op die manier kan ongeveer 10% van het terrein onderzocht worden. Recentelijk schakelt men echter steeds meer over op lange ononderbroken proefsleuven die 15m van elkaar verwijderd liggen. Deze methode werkt iets vlotter, en men heeft de kans 15% van het terrein te evalueren.

In totaal konden we 32 proefsleuven aanleggen. Proefsleuven 1, 13-16, 19 en 28-32 waren NW-ZO georiënteerd, proefsleuven 2-12, 17-18, 20-27 hadden een W-O oriëntatie. In totaal ging het om ongeveer 2,5km proefsleuven, de oppervlakte die hierbij werd opengelegd, bedroeg ongeveer 0,5ha (Bijlage 1).

De archeologische sporen in het grondvlak registreerden we op millimeterpapier op schaal 1:100, terwijl profielen en coupes op schaal 1:20 werden opgetekend. Als referentiepunten gebruikten we voornamelijk de door DDS uitgezette punten voor het uitgraven van de wegkoffers. Indien deze niet aanwezig waren werd het midden van de proefsleuf als basislijn gebruikt. De vondsten kregen een nummer naargelang de proefsleuf en het spoor waarin ze aangetroffen waren.

3.4. Bodemkundige waarnemingen op het terrein

Het noorden en noordoosten van het terrein staan gekarteerd als droge zandleemgronden (Lbc), het zuiden van het onderzochte deel als matig droge (Lcc) en matig natte (Ldc) zandleemgronden. Het zuidelijk deel van het terrein langs de Koedreef bestaat uit natte zandleemgronden (Lep) en werd niet onderzocht.

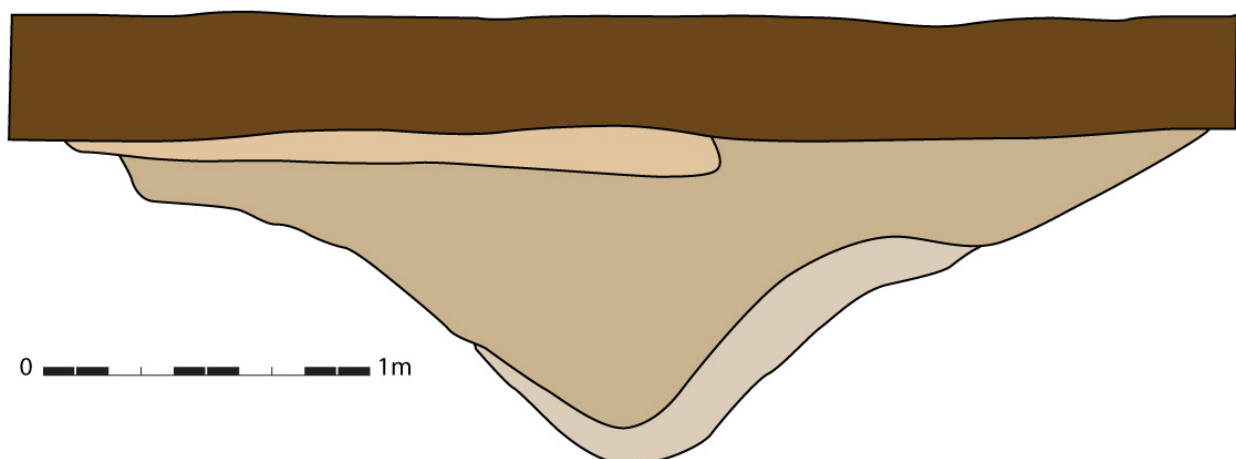
Om een inzicht te verkrijgen in de bodemkundige opbouw van het terrein werden op systematische wijze, verspreid over het terrein, enkele profielen van de wanden van de proefsleuven gefotografeerd en opgetekend, telkens een twee- tot drietal per sleuf. Van de NW-ZO georiënteerde proefsleuven werden in proefsleuf 1, 13, 15, 19, 28 en 30 profielen geregistreerd, bij de W-O georiënteerde sleuven gebeurde dit in proefsleuf 3, 5, 6, 8, 10, 12, 20, 22, 24 en 26.

In de noordelijke sleuven had de teelaarde een dikte van 26 tot 34cm, in de lager gelegen zuidelijke proefsleuven varieerde die van 32 tot 44cm. In de oostelijke helft van het terrein bevond zich tussen de teelaarde en de moederbodem een nogal onduidelijke, lichtbruine, zandlemige laag. Bij proefsleuven 25-27 en 29-30 ging het waarschijnlijk om een oudere ploeglaag. Bij de proefsleuven in de noordoostelijke hoek (20-24) was het ontstaan van deze onduidelijke laag eerder te wijten aan natuurlijke oorzaken. In het grondvlak waren de sporen in deze laag bijzonder moeilijk leesbaar en meestal moest nog een paar cm verdiept worden om een duidelijk beeld te verkrijgen. De moederbodem zelf bestond uit bleekoranje tot bruine zandleem, dit was slechts een vrij dun pakket (60-80cm), want op sommige plaatsen, op ongeveer 100-120cm onder het maaiveld, bevond zich de aanzet van het groene, tertiaire zand.

3.5. Evaluatie (fig. 3)

In de 32 proefsleuven over het terrein verspreid, konden slechts enkele archeologische sporen waargenomen worden. In de meeste gevallen gaat het om post-middeleeuwse sporen tot recente verstoringen, gaande van greppeltjes, kuilen tot de restanten van een recent wegtracé etc.

Toch is er één spoor dat in het oog springt, namelijk spoor 19/5. Deze geïsoleerde gracht bevond zich in het noorden van proefsleuf 19, was ca. 3,70m breed, en had een noordoost-zuidwest oriëntatie. De gracht was tot ca. 1,20m onder het maaiveld bewaard, had een grijsbruine vulling (fig. 4), en bevatte enkele aardewerkfragmenten (fig. 5). Het betrof een achttal fragmenten grijs aardewerk, waaronder een bodemfragment met een standvin, en een tweetal fragmenten rood aardewerk waarvan er eentje een groen glazuur droeg. Deze (weinige) vondsten maken het mogelijk om de gracht waarschijnlijk in de late middeleeuwen te situeren. Dit spoor kon helaas niet verder gevolgd worden in de andere proefsleuven. Een andere interessante vaststelling was de aanwezigheid van verschillende scherven in grijs aardewerk als losse vondsten in de proefsleuven ten zuiden van

Figuur 4 : coupetekening van spoor 19/5

de laat-middeleeuwse gracht. Ook de sterke aantasting van de scherven wees erop dat deze niet meer in hun originele context voorkwamen. Ze vormen nogmaals een bewijs van een mogelijke laat-middeleeuwse occupatie in de nabijheid.

Daarnaast kwamen er bij het uitgraven van de proefsleuven Wereldoorlog I - relictten aan het licht. 21 obussen of restanten van andere munitie werden aangeduid in de sleuven (fig. 6). Er werd contact opgenomen met DOVO, waarop zij twee keer langskwamen om de munitie te verwijderen. Alle munitie bleek van Duitse makelij te zijn, en vermoedelijk uit de eerste Wereldoorlog te stammen.

Volgens de omwoners was er vroeger een munitiedepot in de onmiddellijke omgeving. Het verhaal volgens DOVO echter, is dat er tijdens WO I in de buurt een transporttrein met munitie ontplofte. Dit kan een verklaring zijn voor de willekeurige verspreiding van de munitie over het terrein.

Figuur 5 : aardewerk uit spoor 19/5

Figuur 6 : een greep uit de munitie die op het terrein gevonden werd.

4. Conclusie

Gezien de zeer lage densiteit aan archeologische sporen lijkt het niet mogelijk om verder archeologisch onderzoek te verantwoorden. Bijgevolg kunnen we stellen dat bij de verdere realisatie van de industriezone geen bijkomende voorwaarden voor archeologisch onderzoek noodzakelijk zijn.

De beperkte vondsten aangetroffen bij dit vooronderzoek, en het opgravingsarchief werden opgeslagen in het depot van het Provinciaal Archeologisch Museum te Velzeke.

Bijlage 1

Lengte en oppervlakte proefsleuven

proefsleuf 1: 294m; 588m²
proefsleuf 2: 96m; 192m²
proefsleuf 3: 76m; 152m²
proefsleuf 4: 79,5m; 159m²
proefsleuf 5: 42m; 84m²
proefsleuf 6: 89m; 178m²
proefsleuf 7: 87m; 174m²
proefsleuf 8: 82,8m; 165,6m²
proefsleuf 9: 78m; 156m²
proefsleuf 10: 75m; 150m²
proefsleuf 11: 60m; 120m²
proefsleuf 12: 38m; 76m²
proefsleuf 13: 94,5m; 189m²
proefsleuf 14: 83,5m; 167m²
proefsleuf 15: 82,5m; 165m²
proefsleuf 16: 42m; 84m²
proefsleuf 17: 29m; 58m²
proefsleuf 18: 20,5m; 41m²
proefsleuf 19: 108,5m; 217m²
proefsleuf 20: 71m; 142m²
proefsleuf 21: 65m; 130m²
proefsleuf 22: 66m; 132m²
proefsleuf 23: 66,3m; 132,6m²
proefsleuf 24: 67m; 134m²
proefsleuf 25: 66m; 132m²
proefsleuf 26: 64m; 128m²
proefsleuf 27: 56m; 112m²
proefsleuf 28: 88,9m; 177,8m²
proefsleuf 29: 90m; 180m²
proefsleuf 30: 101m; 202m²
proefsleuf 31: 104m; 208m²
proefsleuf 32(a+b): 21,5m+16,5m; 43m²+33m²

totaal lengte: 2501m = ± 2,5km

totaal oppervlakte: 5002m² = ± 0,5ha

Bijlage 2

Digitaal archief op cd-rom

- Overzichtsplan (huidige toestand op het terrein met aanduiding van de toekomstige industriezone [rode lijn], proefsleuven met de daarin aanwezige sporen uitgetekend, aanduiding van de gevonden munitie [rode sterren])
- foto's gerangschikt per datum
- ingescande coupetekeningen
- ingescande profieltekeningen van de proefsleuven